

**СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы**

СЭКП-НИН XIX БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫНЫҢ РЕЗОЛЮЦИЯЛАРЫ

СЭКП-НИН XXVII съездинин шиитпирлерин боттандырып турарының болгаш эде тургустунушкуну ханыладыр талазы-биле сорулгалар дугайында

1. СЭКП ТК-ны Чыгыш секретари М. С. Горбачевтун «СЭКП-нин XXVII съездинин шийтпирлерин боттандырып турарының болгаш эде тургустунушкуну ханыладыр талазы-биле сорулгалар дугайында» иштелини, а ол ышкаш он ийгиш беш чылдың бир чартымын кол-коз түнелерин чугаажажы көргөш, партияны XIX Бүгү-эвилел конференция-зының демделгезин болза: ТК-ның апрель (1985 ч.) Плену-мунга болгаш СЭКП-нин XXVII съездинин партияны ажаллап кылган совет нийтидеди, бүгү талазы болгаш революстун чартырынын болгаш оон социал-экономика-тык дүңдүлгезинин үлгүлүшкүни амалдарда чагылдып чок боттанып турар. Чурттук экономикти болгаш социал-политикти кризиске чылып бадымшыкы доктаатчы-га.

Эде тургустунушкунун алааларының болгаш ажал-терез-нин салдары-биле нийтиел бижыгып, ажалчы агыныч, тараачыларын, интеллигенцияны чогадыкты эсергежи кыдыртуп турар. Уаус эде тургустунушкунга бүдүрээ, ону ханыладыр дээш, революстун чартыгаларын эгилш чок болдурар дээш туржуп турар.

Демократияда болгаш ажал-чарыг чорук ийги-политикти болгаш нийтидеде байдалды үндүзүшкү эскерт-ки. Чурттук экономикамы экижи, ол кижилерини тутула-ис-гелде-тергелдерини ханыларыныч угадып эгелээ. Ажал-агынын чорударының чаз методдары күш кирил турар. Күрү-не бүдүрүлгезинин (каттыжышкынынын) дугайында Хоой-дуга дүштүр каттыжышкынын болгаш бүдүрүлгелер бот-оруга-чарыдажы болгаш бот-ажалданышкыныч ийгиш турар. Кооперация дугайында Хоойду ажаллап кылдыгын, калба-биле чугаажажы көрдүгөн болгаш дүшүп алдыгын. Көрү болгаш аренда үндүзүшкү бүдүрүлгезин күш-ажалчы ийгиш чарыдааларының чаз, деңгиздегил хевирлерин, а ол ышкаш хууда күш-ажалчы ажал-чорудуга амалдарда боттанып эгелээ. Экономиканы эге эволюарының ажал-агы ажаллаарының таарымчалыг байдалдарын тургустарыныч уга-ланган эргел башкаралганын организастык структуранын эде тургустунушкуну чоруп турар.

Партияны инштиватизм-биле калбарган ажал ажалы чонук боттуп ордуланып эстерини катат эгелээр, арганы берген. Аш-чом болгаш кергел бааранынын бүдүрүшкү кыдыртуп, чурттага тууду калбарып талазы-биле практи-тик хемчегер боттанып турар. Өөрелдеге болгаш калып камгала реформаларын боттанып турар. Угаан-болза амал-дары чурттуг деңгиздегил күчтүлү фактору апар чыдар. Делегей жасжудузынын амгы боттуп чүдүлгезин чарты угаан болдар, даштын политиканы чартып болгаш ону шапкынчылар талазы-биле улут ажал кылдыгын.

Ыланган эде тургустунушкуну совет нийтидеди ам-дыларыныч улам ханылап кирил, алаа улам күштөлүп турар чартыкчы салдарын чедирип турар.

Оон-биле тергелестир эде тургустунушкуну чорудула-ларыныч чорудуларын, парни болгаш берге, эри болгаш чаз чүдүлгезин арганда демселди байдалдарында бооп тур-арын конференция демделген тур. Боттуп эки чүдүлгү кес-түп кыл, баштайгы түнелдер чедип алдынын турар-лаа болза; экономикада, социал болгаш культура жасжудузыныч үндүз-агы эргиле болдурунган. Шанттыкташкын механизми ам-даз до-лугу-биле ач октагынмаан болгаш дүңдүлгезини механизми-биле солутуушкан. Экономика чамдык талада экстенсив-тиг орук-биле ийишч чорубуша. Нийти түн, нийти демээз барымдалап ыйыдар чоруктар ажал эрттинээр.

Экономиканы структуралык колдуула чарыдаалдыг хе-варилгын оор арттышкан. Эрте-техникти деңгизге боттуп калбарып оор, национал ордулаан кыдылар болгаш кула-рылар камгала талазы-биле планар күштүстөмөй турар. Продукцияны шынырында кескү экижиле болбай турар. Чурттуг сан-хуа байдалы нарын бооп аргышмаан. Аш-чом болгаш чонук хевирге баараны-биле ханылыгала берге байдал ам-даз арттышмаан, аш-хуа чедерлестиге чонук негелдес чедир ханылыгалай турар. Чурттаар ора-бажы айтыры чыгып болор арттышмаан.

Нийтидеде демократия-биле тергелестир үндүз-агы экономика реформа бистиң бүгү эде тургустунушкуну-чус-тук үндүзүшкү болуп. Политикти системаны чартырмаан реформа ам чаз дилги алыр. Ол бот бот чыд дүңдүзүла колдуула жоостур. Политикти системаны боттандырып деп турар чартыгаларыныч темпиз болгаш чедерлестиге болуш эгелдиге оон база хамдарыг. Ыланг турбже, партия бол-гаш чамдык чорутуу доктаяларын тин негместоларын болуп-чорутуу-биле күштөстөй турарында амалдарда кири-ри эгелдиге экономикаг метамиз чамдык таарыгаларда орта ажаллабай турар. Ажал төлөвирине деңгил көр чорук болгаш ажаллаачы хемчегер, экономикамы интесив-тиг жасжудузыныч дик саат укажартып турар. Ажал-агынын чорударыныч кооперативти, кергил болгаш арендагил хе-варилерин калба-биле негестерини таарымчалыг байла-дыныч тургустарында таарылаар чоруктар бар бооп турар.

Таптаанын үненини аар түргез эде тургустунушкуну чорудулаарында шанттыкты салдарын чедирип турар. Ы-ланг болжолу, боттандыра дээ чартыгаларыныч оожук болуп турарын чүдө оон-биле таарылап болбас. Партия, күрүне, ажал-агы органынын, хей-никти организа-цияларыныч амгы ажалыныч чедерлестер хей чүдүлгү база таарыглар турар. СЭКП-нин XXVII съездинин, СЭКП ТК-ның январь база июнь (1987 ч.) Пленумарынын шийт-пирлерин боттандырыгына чогуур чүдүлгү болгаш толоргай сорудулаж кысык чорук чок болуп турар. Уауртуланыч чаз демократтык методдары, ажал болгаш чарыг чорук бо-лунга орукту бергелестирер-биле ийиш ач, кооператив болгаш ийишч чорукка, баазиныныч база халыкыныч дик хемчегерини күчүп турар. Нийтидеде ажал-агы, ажал-агыныч коллективтерге база күш-ажалы, ажал-терекчи таарыгаларын боттуп болор-чорутуу-биле эс-кералбаа, Боттарыныч албай-хүдүлгелери ач сеткилдиг

күсүлери ам-даа вориз апарбаан. Күш-ажалчы сагыла-турмушук деңгил эде тургустунушкуну негелдеринге дүшүшкө. Бо бүгү ажалдык төнүч түнелдеринге салдарыг болуп турар.

Нийтиде, күрүне болгаш ажал-агы ажал-чорудула-гыныч бүгү-ле талаарында командадан чартып методдар-биле чартырын күзөс ийиксе, азы чартып шыдааа, чаз чүдүлү шыгыжып күзүп алыр ажаллаачылар ам-даа хай. Эде тур-густунушкуну хемчегерини болгаш ханымыдан чоругу турарлар орук ара доктарын, эде тургустунушкуну ре-волюстуг утка-шыярын боттот хемчегер-биле кызыгарла-рыч боттандыра база эзип эвес. Оон-биле калы болушкуну-нарын чорудуу күш-биле дүңдүлгезин, үс-чадаларын ажал-шурлар дээр орадажышкынын бар, нийтидеде мергелерин деңгиле база объективтиг негелдерини барын угаан бола-бай, хары угад бүгү чүдүлү шийтпирээр деп кийгырылдар база ажаллап турар.

Чартырын командада методдарын бир бүдүлү бола берге эргелестир боттандыра системаны чок кылды соруда-биле министрстволарыныч болгаш өскө-даз тин негестоларыныч хууууларын болгаш ажалыныч шийти эде тургустарыныч, артык эволюарын ууууларын база оларын эргелерин чедерлестир шийтилерини, аппараты кескү-биле кызы-рыныч болгаш ннда хараа туттугун кадрларын мергелерин боттандыра улаанышкынын конференция шийтпирлерин-биле деңгил тур. Бо херекти уламыктыр болбас.

Партияны дик хей организациалары тапташкыныч чамдагыларын ай-шанада болгаш ийиш үндөп шыдаа-нымаан оларын ажал-чорудулаа эде тургустунушкуну сорудулаарында жокудаан, олар эри чүдү-биле демселге, ажал-чорудулаагыныч чаз хевирлерин болгаш методдарын дүңгөн шийтпирээр алырында шийтпир чогуу көргүзүп, маан-агыныч турарлар.

Эде тургустунушкуну улам ханылашкын база оон эгилш чок болор чорук ынангыг мададылаа негеп турар дээр-ин бо бүгү чүдүлгү турар-дыр. Эде тургустунушкуну — социализмны бижыларын болгаш хемчегерини, нийти-деде жасжудузыныч өйү келген кол айтырыларын чонук эрге-ажалында дүштүр шийтпирээрини кара чамгыс оруу дээрини конференция демделген тур. Шыдык чорукту көр-гүзүп, үс-чада боттандыра аргаларын боттоту-биле ажаллап турган, бо орук-биле чагылдып чок болгаш шийтпирлер чор-уур херек.

Амгы үдө мурнуку оодутуе политикти системаныч үн-дүзүн реформаз чүдүлү болуп үнүп турар деп, конференция саяпат тур. Хей-никти амалдарыныч бүгү-ле ажаллаарында эде тургустунушкуну ханыларыныч чаз аргаларын ажалдар арганы чогуу-на ол бээр болгаш оон эгилш чогуу магалыларын ханылар ужурут.

2. Социал-экономикаг талазы эч чугула соруда болза, чонук материалдыг чазгай чорунун эч чугула айтыр-галын шийтпирээрин дүңдүлгезин болуп.

Хамыктын мурнууда чурттуу аш-чом хандырылазын кескү-биле экижилерин чедип алыр херек. Ол дээрге эне-не чугула социал-политиктиг айтыр. Ону шийтпирээрини эч кыска оруу болза, кергил болгаш аргаларын аш-чом хевирлерин жасжудузыныч даштын, амгы турар турар ажал-агылар ийгишге база экономикамын эске бүдүрүлгелер болгаш ажаллар-биле кады ханылажып турган, коопе-ративтерини калып чедерини тургустарында үндүзүшкүн, кол-тооларыныч база советтерини бар күчү-шылдыгы бүгү талазы ажалды болуп турар. Калып ажал-агы продуктанын сееруу ажаллаарын, баазилаарын, калылаан шы-жаарын болгаш айтырларын экижилер талазы-биле сол-гарлап болбас хемчегерини алыр, ол ажалларын бүдүр-гелерин техника талазы-биле эде дээрини болгаш тула-рында көрдүгөн ажал-херектиг чотумчалыг ажаллаары эр-гекч чугула.

Ажал-агыныч чорударыныч чаз принциптерине кол-тооларыныч болгаш советтерини хер болганында ла шийти-ринге эржекч чугула таарымчалыг байдалдар чурта тургусту-гунга болгаш ажал чаштыктар бүгү-ле моондалар — чер-чеге-лаа, төпө-лаа — Шыдатыгын турар ужурут деп, кон-ференция саяпат тур. Бо соругамы күсүлдеринге оон хе-варилерге база специалистеринге, калып коммунистерге, улус де-путаттарыныч Советтеринге шут-ла баажиар.

Колтооларын болгаш советтерини командада дээр бүгү-ле орадажышкыныч доктарга социализм укажартып турар. Олар ажал-агы чорудулаагыныч ийгиш айтырларын бот-тускайлап шийтпирээр, ажал-агылар аргалыныч хан-ла-заларыныч база бүдүрүлгө хандырылазын хевирлерин боттандыра таарылаар. Амгы үнени агар политика-зыныч үндүзүн айтырларын болза, калызын социал эде чартыгалы, калыза күш-ажалы болгаш амалдарыныч байдалдарын экижилер, ону материал-техниктиг эржекч чугула хууулар-биле хандырылар болуп. Агар политика-зыныч уткаж чүдүлгө хараа биле калызын аргалында со-циал-экономикаг деңгилтүрүп катат тургузары, калып ажал-агыныч болула бүдүрүлгө хандырылаары эскертпир болуп турар.

Ажал-агыныч чорударыныч чаз метамизини аргаларын ажаллаашкын, рынокту аш-чом хевир баарылар болгаш ажал-агыныч доктарын дүңдүлгезин, улустун тергелге баары-нарын бүдүрүп талазы-биле ажалды хер боттандыра, хан-бар-тыры эржекч чугула. Чик укажартып болгаш массалыг тергелестир бааранынын үндүртүп турар эске ажалларын үндүзүшкүн эде дээрин негестиге турар. Тус керини хуууларын, кооперация шийтпирлерини болгаш хууула күш-ажал чорудулаагыныч аргаларын калба-биле ажалла-дыр ужурут. Деңгиздегил чурттажыларын тергел-дестир хемчегерини бааранынын боттандыра хандырылган чар-лоо Советтерини, күш-ажалы коллективтерини сол-гарлап кадрлар эржекч чугула бооп турар.

СЭКП-нин XXVII съездинин өг-бүлө бүдүрүп 2000 чыга

чедир аны квартира азы бажы-биле хандыра кылдыр салгып сорудулазын күсүлдерини талазы-биле күзүп алдыгын программаларын чугаа чокка мынд-ла күсүлдерин эч чугула соруда деп, конференция саяпат тур. Бо талазы-биле бүгү хемчегерини үндүзүн кижилерини эрге-ажал-агыныч улаанышкын бооп, а ажалды ажалыг чорук — экономикаг ийиш берикшигын, аргаларын болгаш амгы үнени эрте-техниктер хандырылазын ажаллап шийтпирээрини күсүл-биле ажал улааган турар ужурут.

СЭКП-нин XXVII съездинин экономикамын социал адыр-же эде улаадылар талазы-биле шутуу бүгү-ле структуралыг болгаш интесивтиг политикагыныч эне, катат бүдүрүшкүнүч темпизлерин болгаш пропорцияларын хевирлер тургу-зарыныч эге үндүзүн болгаш турар ужурут. Ол экономикаг улаанышкын чаз шыяры болза, бүдүрүлгө бүгү талазы ин-тесивтигтерин, куулаар камгалаа-биле, эрте-техник-тиг деңгиздегил дүңдүлгезин, машина түдүшкүнү чарты-рыныч-биле тууду холбайлап бооп турар. Ыланг турш он үшкү беш чылдын компетенцияны база толорларын чарты-рыныч экономикаг реформазы калбарып, калыпташкан, чаз экономикаг механизмин хевирлер тургузарыныч доктар, ре-форманын принциптерини эге күш-ажалы коллектив боттанды-ра, ажаллаар чедир бүдүрүлгө хандыры эржекч чугула. Кижилерини эч бектик түнелдерге солгарлазын дик улаадыларын, деңгиздегил туудула чедир ажал эртери, күш-ажал-агы оон хемчегерини болгаш ажалыныч шыярын барымдала-дыр принциптерини ажал болган чедир-ле бол-гаш укажартып болдурарын, багы ажаллап турар, бай-шы-рак чурттап болор ыдыг байдала болдурбазы чугула бооп турар.

Совет кижилерини чүдө ач сеткилдиг болгаш бектик бүгү-рүчүлүг ажаллаарында үндүзүшкүн, бүгү-ле экономикаг болгаш социал айтырларын шийтпирээр хандыртанган турар болуп дээрини конференция оонада демделген тур. Амгы беш чылдык ийгишге ажал-агы метамизини саям-ралын ажаллап кылдыр; төпө болгаш түс-түс тергелде эр-гелде башкаралгыныч организастык структураларын база даштын экономикаг хандырылазын системаларын эде тургустарын эржекч чугула деп санаар. Бүдүрүлгелер чедер-тергелестирер мөөнөп садарын шийтпирээрини, бот-жетте, сая-чө-чөзүл системалык, банкларыныч ажаллаа чурчуп шыгырыдып, улус ажал-агыныч сан-хуа бай-далын экижилдерини программаларын боттандыра чоруду-рын дүңдүлгө. Бүгү улааган чугаажажы көргөжүн соом-ла өртөктер тургустарыныч реформазын боттандыра, мөөнөп садар, салып алыр болгаш үрүмчел садар өртөктерини эде көөр. Үрүмчел садар өртөктерини реформазын чоруду-рын үнени эртеректерини эскерип кижилерини ажаллаар деңгилге калып-даа каражын таарыштырбас ужурут деп принципти шыгыш барымдалаар.

3. Нийтидеде интеллектуалдыг, мөү-шнар күчүн бүгү хемчегер-биле ийишчелдиги, эртемин болгаш техниканын деңгиздегил чокка, эртеминдегил болгаш инженер кадрлар-нын эрте-техниктиг салымыныч улаадырбаска, оларын түдүштүрүп көрүлбөс болгаш ажаллаар байдалдарын экижил-тес болза, өөрелдерини бүгү системанын амгы деңгиле болгаш улустук нийти база политиктиг культураныч өңдү-дүзү чок болза, революстуг эде тургустунушкуну болдуруш-кун. Үндүзүн улааа эртеминдегил интесивтиг жасжуду-рын, ажалдышкыныч болгаш чогаалдарыныч практи-каг ажаллап шийтпирээрини чилг айтырын шийтпирээр-ини, эртемин бүдүрүлгө-биле докталап хандырылазын чү-дүлгө укажартып конференция оонада демделген тур. Эр-тем амалдарын организастарыныч чаз хевирлер херек бооп турар. Доктамын болгаш амалдарында хорук, чо-руу туудула чедир ажал эртери негестиге турар нийти-деде эртеминин ханымы-биле эде тургузары оон эржекч чугула бооп турар. Ол эртеминини хууулаа — социал-агыныч жасжудузыныч бо уенин болгаш перспективтиг айтыр-галын, делегей жасжудузыныч айтырларын чогаалдык бу-биле ажаллап кылдыр, политикага, нийтидеде боттуп берикшич айтырларын болуп.

Эрте болгаш культура ажалларын улам демократиза-рын, нийтидеде эде тургустарын негелдерини күштүк ма-териалдыг баазиларын ол ажаллаар тургузар болгаш хем-чегер чугула деп, конференция саяпат тур. Аш-чом диктиг тыярыныч болгаш ону уран чогаал аргамы-биле билип алы-рыныч хей ажал хевирлел болуп, калып-чаржы, чарт-тык болгаш улаамчалыг болуп чорукту партия диктиг, на-дан, эрте, диктарга болгаш уран чуга ажаллаачыларын ийишчелдиги, үс-түнедегил болгаш улус-чон мурнуга бектик хандырылаады болуруга мынап турар.

Эде тургустунушкуну эртеректиг хемчегер негеп укаж-тырар, ийишчелдиги ажалды чартырын, ону чаз чүдүлгө сест-тер чоруткан, хооуу сестерин болгаш ханыг эде дегиле-ген чоруткан хостарын, оон утка-шыярыныч болгаш бай-далыныч амалдарында херек кырыда чүдүлгелер дүңдүрү-п, кижилер-биле оларын солгаруу турары бүгү айтырларын-ныч талазы-биле ийишчел, дорт чугула кылды билги при-нципалдыг укажартып деп, конференция саяпат тур.

СЭКП-нин, бистик бүгү нийтидеде хандырылаады соруду-ган — ажал салгылаарын кижилерин болгаш өөри-дир болуп. Ортумак болгаш дээш шийишчел реформазы чагылдып чокка шалыкыны-биле боттандырып чоруду-рын конференция негеп тур. Оларын материалдыг баазиныч бижыларын-лаа, ийишчел башкын, кижилерини бижыг-нын ролюнга-лаа ол хамдарар.

Партия ажалларын эде тургустунушкуну интесивтиг болгаш инштиватизм күчү деп көрүп турар. Тускайлап чорукту болдурар шаа-биле эрте чедип алыр боттарыныч сал-кынынычын хей-биле көрүлгө болгаш амалдарын ийиш сорудуларын боттандырында, чурттуг салым-толу дашы, социализмныч салым-чолу дашы экономика, политика болгаш мораль талазы-биле хандырылаады болууга ай-шанаа ажал-агыныч ажалларын ийиш бектелдиге болуруга таарымчалыг байдалдарын тургустун берип турар кылдыр күрүне шик ий-лиг хандыг, хандыг политикаг болуп чугула деп, кон-ференция саяпат тур.

Комсомолга партияны укажартып ашкын чакыдарын

АЖЫЛЧЫ АЯН-ЧОРУК

СЭКП ТК-ны чалаан-биле Москвага ажалы аян-чорук кылдып ийишчел Вектриниң Социалдыг Ажалыч партия-ныч Чыгыш секретари, ВУР-лун Министрлер Чөвүлелини Даргын К. Гросту СЭКП ТК-ны Чыгыш секретари М. С. Горбачев кол-коз хуууу алган.

Вектриниң Социалдыг Ажалыч партияныч чазы укажартып албай-хүдүлгелерге солгарлааган К. Гросса М. С. Горбачев байр чедирге болгаш ажалыг улут чедерлестирерини күзүп, байр чедирге дашы өртүп чедирге-нин ийишчел, К. Грос ВСАП-тын Чыгыш секретариныч солгукан соода дашыкыжы эч баштайгы аян-чорук Моск-вадан эгелдигин ийишчел демделген, ол чорук Вектриниң Совет Экили-биле чайралымы, калып ажаллаагыныч оон оон укажартып чедирге турар деп демделген. Ийишчел укажартып боттандыра ажалы кылдыр СЭКП ТК-ныч укажартып чедирге чалаага тургускай. Алаа М. С. Гор-бачев биле К. Грос чугаа солгашкан.

К. Грос В. И. Ленинни Магилейте болгаш Билдиге солгашкын хемчегер чектер салган. ВУР-лун укажартып оон-ла хууу чуртунга чыгышкан.

долугу-биле катат тургузар, оон организастык талазы-биле тур-кайлап чорутуу сатыр; ол политиктиг ажал-чорудулаага бол-гаш политикаг тодарадырыг кыжыр, партия, совет болгаш ажал-агыныч органынын ажалычтарын эрге-ажалы камга-лаар эргелде деп, конференция саяпат тур. Пионер шийтпир-лериниң — хамааты болурун болгаш мөү-шнарын ол эге шийтпирлер боттандыра ажал-чорудулаа дашы нийтиде-дин мурнуга комсомол оонага хандырылаады болуп.

Хемчегерини эрге-ажалычтарын дорт хамдарышкан чугу-ла айтырларын улам шыгышкын-биле шийтпирлерини эрге-ажал чугулазыныч интесивтиг конференция улаадырлар тур. Бүгү-ле чедерлерин укажартып ажалычтар хандырыл-галба-биле төлөүлгө турар укажартып. Нийтидеде болгаш политиктиг амалдарга оларын ролю боттанды-ра, нийишчел ажал-хүдүлгелер болгаш эртерини камгалаар бол-гаш хууулаарын, боттандыра хандырылган күсүлдерин таа-рымчалыг байдалдарын тургузуп бээр, ажал эртерини дуга-йында саям салышкынны күштөдүрүп чугула.

4. Политиктиг системаныч реформанын дугайында М. С. Горбачевтин ийишчел айткан саямаларын конфе-ренция чүдүлгө деп диктиг база ону амалдарга боттанды-рары чотугу чугула деп санап тур.

Партия болгаш күрүне органынын хууууларын ажал-агы болгаш Советтерини алаанга үсүтүп чедир бүгү эр-терини катат тургузар улут укажартып болуп турар.

Суд системаныч болгаш күрүне биле хамаатыларын бот-боттарыныч аргалыг хандырыларын, нийтидеде бүгү кижилерини политиктиг, экономикаг, социал болгаш хууула эртерини холдуу боттандыра таарыштырар хандырып турар эске-даз инштиватизм реформазыныч чедерлестир ажалында барып, бүгү чүдүлгө база бүдүлгө хууула чагыл-дып чокка хандырылар турар дээш принцип холдуу бээр холдуу-чуртук социализм күрүне тургузарын докта-рыныч ол улааган.

ССР-ни үдө депутаттарыныч саямаларын чамалары-нын, ийишчел дээш Советтик докталап ажаллаан турарын, оон Советтик Дарганыныч ажал-агыныч тур-гузарын, оон боттарыныч бүгү эртерини демократтыг ажал-агыныч, ССР-ни Министрлер Чөвүлелин кириштыр эрге-ажалыгын бүгү үсүтүп интесивтиг укажартып хандыры-ларын Конституция боттандыра чурчудуларын көрүп турар күрү-нени дашы эрге-ажалычтарын чарты эде тургустунушкуну политиктиг системаныч үс-түнедегил ажаллаарын эч чугу-ла үндүзүн болуп деп, конференция саяпат тур.

Профессияларын, комсомолу, хемчегерин, чогуулар болгаш эске-даз хей-никти организастарыныч база катты-жышкынычтарын, чогаалдык экижилерин ажаллап эде тургустунушкуну негелдерини дүштүр чартырын, ол ышкаш политиктиг системаныч ажаллаарында, бүгү улустук чагыл чорутуу дашы чогуу ажал-агыныч кесектерини эрге-ажалы камгалаарында болгаш дүштүрлерин оларын ро-люн улам бектирип конференция айттыр.

5. СЭКП революстун инштиватизм болуга алган, нийти-деде болгаш партияныч болууну байдалыга шийтпирлериниң өңүлө биле боттуп анализ берип шыдаан, эде тургусту-нушкуну программанын ийишчел, оон ийишчел докталап хандыра улус массаларын сыйып каттыштырар, нийтидеде хандырыларын революстун өңүлө чартып тала-зы-биле практиктиг ажалды организастаа деп, конференция саяпат тур. Ыланган Коммунист партия нийтидеде про-граммалыг эне сорудуларын тодарадымын, чогуу ажаллаар болуп турарын база катат көрсөткөн.

Партия болгаш нийтидеде ажалды чорук деп дикти-ти өөриде партия болгаш күрүне органынын ажал-чоруду-ларын ажаллаадыныч хандырыларын байдалдарында катат тургустунушкуну укажартып. Ол марксизм-ленини өөридеде үс-түнеде, чурттуг жасжудузыныч эч чугула айтырларын теория талазы-биле ажаллап кылдыр хандырып, эде тур-густунушкуну идеологияныч ажаллап кылды, ону дашы-тыр, массалар ортууна организастык ажалды дашыштыр оларын хей-аы болгаш сорук киришкан, бистик хей на-ционалдыг интесивтиг боттандыра шийтпирлериниң шы, социализм улаанышкын берип турар. Чартыгын политик-тиг системаныч демократтыг метамизини дашыштыр кадрларын ийишчел тургузарын хандырылаар, партия кадр политиканы боттандыра турар. СЭКП боттанды-рышкын шийтпир күрүне болгаш ажал-агыныч органында, хей-никти организастарында база күш-ажалы коллек-тивтерге ажаллаа турар коммунистерини дашыштыр чор-удар укажартып. Партия Конституцияга болгаш совет холду-ларга дүштүр ажаллап турар.

Чурттуг болгаш социализмныч салым-чолуга улут укаж-артып эде тургустунушкуну сорудуларын шийтпирлерини партияныч укажартып ролюн бектирип болгаш боттун ол ролюн оон күсүлдер турарында чаз үндөп-барымдалар-нын турарын негеп турар.

Социализм нийтидеде ханы хандырышкыныч болду-руп, оон жасжудузы оон чылдарда саямалык, хей-аы кижилерини аш-чом чедирге болгаш салгыш-сеткил база ийишчел талазы-биле ажал чедир чедирлестир таарыштырар кий-жиге чүдүрүп чорукту болгаш таарышкыныч укажартып, ажал-агыныч

СЭКП-НИҢ ХХ БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫНЫҢ РЕЗОЛЮЦИЯЛАРЫ

(Уланчызы. Эгез 1-г арнада).

Жеңея дутуржулаларына үндөсөлөш, шериглерия Афга тистандан үндүрер база жамарышпас, нейтралдыт, каа-даа каттышпаан кожамы күрөс-биле харылааалар дутайында шиттирлерия конференция долауу-биле чүдүдүгүзүп тур.

Даштыкы политиктиг ажил-чорудулга чүрттүн кураалар-ларын тайбыя тургузушкунга, эде тургустунушкунга ажил-ларынче улам улау үлүн киреринче уланган турар ужу-лут болгаш шиттирлер ажилдап кылар болгаш оларын куусалдез дээр контролуу кириштирбишаан, ниятисада демократчылар-биле хань холбаалыг болур ужурут.

Бүтү камгалаа тургузушкуну моон сонгар техника-даа, шериг эртемниин-даа база Ческетик Күштерини составы-нын-даа талазы-биле шынар параметрлерин коллаадырине уланган турар ужурут. Совет күрүсүн болгаш оон эви-лелериниң иделсидиг чоң чоруну магадылавышаан, ону бистик камгалаа доктринамыска шынгын дүшүтүр бот-тандырар ужурут.

Бот-болууга ажилгыт кады амыдаажылгаже болгаш кол-галдыр турар делегей-биле хей аныз демократтыг хары-лаааларын тударыне калбак орукту совет ниитилелге амы-лып, оон кижиниң утка-шынарын илередиң турар даштыкы политика эде тургустунушкунга херек болур турар.

Тайбың болгаш социал депшияге дээр, хостада болгаш

демократия дээр коммунист болгаш ажилчын партиялар-нын, бүтү хей-ниити күштериниң демиса-биле кайгылыш-чок эп-сеткил каттыштырылганын талазы-биле СЭКП-ниң улаанышкынын конференция бастыкпал тур.

7. Коммунисттериниң 20 миллион кижилг хүрээленики тур-бор-соруу, совет улустун үндөзін эрге-ажыктары илерейсе-вишаан, конференциянын иделсидиги болза: партия революс-тут эде тургустунушкунун чорудушкуну шиттирлгит болгаш чүткүлдүг ханылаадыр, оон эгилни чок болурун ханылаадыр, оон соругаларын чедип алыр дээр бүт-ле чүд-дерия кылар.

Төрөң чүрттүк салым-чолунга төөгүлүг ужу-дузалыг бооп турар ниитилелде чазартынын чорудушкунунарга улам иделсидиг киржирине бүтү партия организацияларын, бүтү коммунисттерин болгаш партия кежигүнү эвостерия кон-ференция кыйгырып тур.

8. Оларын сонган коммунисттериниң өмүнээзиле конфе-ренцияның делегаттарынын чутаалаан бүтү толарагй санаат-дарын болгаш делегаларын, а ол шыкшан Тезистерин чутаала-жып турар уде оон адресинче чоруткан, коллективтиг бол-гаш хууда чаааларда айткан санааларын болгаш айтыр-ларын көөрүн база көргөн түнүслериниң дутайын массалыг информация чепсек-терекселерия дашыштыр дилчидарын СЭКП Тен Комитети хандырган турары эргежок чутула деп, конференция санап тур.

гаш хостуг чорутуу бүрүн хандылары-биле, күрүсүнн жамая-ты мурунга, жамаятыннн күрүс мурунга харысаалазы-биле, хоойдуун ат-алдарынын белдизин-биле болгаш бүтү партия болгаш күрүс органиарынын, хей-ниити организацияларынын, коллективтерин болгаш жи-жилерини ону сагыры-биле, эрге-хообул кам-галаар органиарынын дээршиг ажилы-биле сирый харылаалыг. Ол органиарыны ажил-херзиниң үндөзін эде тургустунуш-куну эрге-хообул реформазынын кол өззү болур, ону кыска хуусааларда чорудары таарымчалыг дээрин конференция санап тур.

5. Политиктиг системаның реформазы оон хей-ниити орга-низацияларын шыкшан чутула кезектерин хара тудар. Проф-ессидерлер, комсомол, кооперация, херэжениер, чоюнчур болгаш оон-даа өске организациялар, совет ниитилелдең ал-гыламы кезектеринин союуругуларын болгаш күзелин илерет-тишпаша, бистик чоюнустук союуругулар сирый каттыккан күрүсүн болгаш партиянын иштин болгаш даштыкы поли-тиказын хевирдээрине деткиме болур турар.

Социалист чазартылганын херэне дузалаар соругалыг чамдык чаз хей-ниити ассоциацияларын болгаш катты-жышкыныарын сөөлүг уде тытпн кээп турары эки деп көөр ужурут. Оон-биле чегелештир ниитилелдең социалис-тиг туруш байдалын үрээрине, национал болгаш хей-сөөк илгарын өскүдерине, дайы, күчү-күш болгаш аморальдыг чорукту суртадаларыне уланган чүд-дерия конференция бургуу шаап тур.

ния санап тур. Коммунист бүрүз эде тургустунушкуну, бис-тия ниитилелдең революсчү чазартылганы дээр демиса-биле болур ужурут.

СЭКП-ге чаз кежигүннер хүдээр алары дээр шыкшан ми-дыг чутула чорудулга демократчылаа база турар ужу-рут. Партияга мурунча, иделсидиг кижилерин хүдээр алы-рынга болганч-ла моондак болу бээр чүдөп онаган би-жижэ буугар партия хүрээлини долуурин таарыштырар практикаш шиттирлгит ууткаар. Партияга кирип турар кижини үнелс көөрүнү кол чүдүдери болгаш оон политиктиг тургузу, эде тургустунушкунга боттут киржилтес, ажил-херэне жамарылгазы болгаш моральдыг мөзүү болур. Оон-биле кады күш-ажылы коллективтиг санаа-ондиз бот-тут барымаалаан көөр, хүдээр алышкын чутааажып көөр.

6. Шиттирлерия коллегиялыг чутааажып көөрүнүк бол-гаш хүдээр алышкын ленинги принципни катал тургузары партияны демократчыларынн өскү улаанышкыныарынн бирээни болур деп, конференция санап тур. Партия апар-даа союудалыг органиар солгур, коммунисттериниң ролюн хураала олжуртуп-биле, санаалап кирер кандалдулар даңымы, белсеткен каан резолюциялар төлөлдөсүз бадалаалар-биле кызыгаларларын болдуруп болбас. Пар-тия хураалдарынн, партия комитеттеринин пленумдарынн эртин турарынын байдалын өскүртүр, оларын ажил-херек-чорун, политиктиг уаурутулганын, ий-кыжизидилгелг ажил-дын айтырларынга шүгүмчөкчи болгаш толарагй көрүш-күлүг болурун белсид.

Совет ниитилелди демократчыдарынын болгаш политиктиг системаның реформазының дугайында

1. Эде тургустунушкуну, чүрттүк революсчү чазартыл-ганын, партия болгаш ниитилел амыралымын демократ-чылаагынын өрктүн чү чыдагы дуржулаагы политиктиг системаның хань реформазынын эргежок чутулазын хуа ай-тышынга тургузуп турар.

Совет күрүс пролетариат диктатуразынын чепсээ болуп тургустун болгаш ниитилел хөгжүдөлгөсүн толарагй үс-ча-лаада ниити чоңуун күрүсүн болу берсиз. Амгы соруга чүд дээр совет күрүсүнн ол чүдүгө долу хемчээ-биле дүшүртүр, чүрттүк бүтү херэни оон чоңу болгаш чоң-нуң бүрүн эргилг төлөлдери шиттирлери, оон бүрүн бол-гаш дээршиг контролууга тургузары болур.

Конференцияны санапнн буугар алырга, политиктиг сис-теманн бо реформазы дараазында соругаларын шитти-рлээр хүдээлдиг:

— ниитилелде бот-эргелсидиг эң дөлгөм орукту ажи-дар, жамаятынын, эрге-чагырганын төлөлдөсидиг орга-нарнын, партия болгаш хей-ниити организацияларын, күш-ажылы коллективтериниң инициативаны долу хөгжүдөргө бадалааларын тургузар;

— бүтү алыралы болгаш социал бөлүктөрүнн эрге-ажыктарын болгаш күзөл-чүдүдери демократтыг илереди тыварынын болгаш хевирде тургузарынын, Совет күрүсүнн иштин болгаш даштыкы политиказына оларын дүшү-түргөзгөсүн болгаш боттандырылганын механизмин тургу-зар;

— нация болгаш улус бүрүзүнчү улам ийай хостуг төг-жүдөлгөсүн, интернационализм принциптерин буугар оларын найыралы, деп эргилг кады амыдаажылганын би-жылаларын бадалааларын хандылар;

— эрге-чагырганы соора ажилдаар болгаш таажымшы-нар кылар чоруктарын аргаларын тургуспаа-биле соци-алист хообул-дүрүмү болгаш чорук-чүрүмү үндөзгө-биле бижылалар, бюрократизм болгаш өзү барымдаалаар чорук-тарга улау шынгын демсидер, камгатыларын, Конститу-ция буугар эргелерин болгаш хосталгаларын камгалаары-нын, а ол шыкшан ниитилелде болгаш күрүсге жамарыштыр оларын хүдээлдеринын күрүсөдөзгөсүн иделсидиг магадыла-лын хандылар;

— коммунист партиянын ниитилелде политиктиг апа-гарды болур ролюнчү болгаш Совет күрүсүнн чоңуун, эрге-чагырганынн организацим болгаш чепсээ болур ролюнчү ленинги концепциямыга дүшүтүр партия болгаш күрүс органиарынын күрүсүдүр хүдээлдери толарагй анылар;

— иштин болгаш даштыкы байдалдарын өскүртүр, со-циалист демократиянын болгаш бот-эргелсидиг принци-теринн ийгүлү база амыралык бүтү талааларына илерет-тирлерин барымдаалышыаан, политиктиг система-нын амгы уде бот-чазартылганын хандылар турар дээршиг механизмин тургузар;

Политиктиг системаның реформазы коллективтиг байдал-дыг болур ужурут, оон бүтү эвеноларын хара тудар, эконо-миканы болгаш бүтү ниитилелде эде тургузары-биле — ха-рым-даа эң кыска хуусаала эде тургузары-биле катал дүш-түр боттандырылар ужурут.

2. Политиктиг системаның реформазынын шиттирлгит у-лаанышкынын — улус депутаттарынын Советтериниң бүрүн эргелерин социалист күрүсүнн болгаш бистик чуртуузаа бот-эргелсидиг үндөзгөсүн кылдыр хандыларын болур.

Советтериниң хообул уаңдырынын, эргелс башкарынын болгаш кандалдуларынн хүдээлдери бижылалар, күрүс, ажил-агыл болгаш социал-культура амыралымын эң чүд-дүгү бүтү айтырларын чутааажып көөрүн болгаш шиттир-лери оларга шыкшандыг бээр, күрүсчү органиарга болгаш оларын апарышыга жамарыштыр союудалыг органиар-нын уаурутуу байдалын катал тургузар чорукту конфе-ренция эргежок чутула деп санап турар. Партияны политиказы — экономиктиг, социал, национал политиказы, — замкынн мурунга чоңуун төлөлдөсидиг органиарын дашыштыр чо-руттулар ужурут.

Чер-чере ажил-херектерин уаурутулганын бот-эргелсидиг, бот-ажылаанышкынын, бот-жамарылыгын, девиасуурин эрге-ажыктарын ниити күрүсүнн-биле дүшүтүрериниң прин-циптерине чүдүдештир эде тургузар ужурут. Чазырганында девиасууриниң коллективтиг хөгжүдөлгөсүнн айтырларын шиттирлээрине Советтерини харысаалазын болгаш бот-тус-кайлаң чорун хандылар турар боттут байдалдарын манза тургузар херек. Олар доктаамал орудаларынн чү хууса-алыг нормативтиг үндөзгөсүнн, оон иштинде оларын де-виасууринде турар бүтү бодурулдериниң шыкшандык-ныне үндөзгөсүн орудалар болур, экономиктиг хөгжүдө-лө болгаш чоңуун амыралык акжизинде, долаалдыр турар бодушту камгалаарына, өске-даа чүдүдө айтырлар-нын шиттирлээрине эргежок чутула акша-херенгенин чыы-алыр, ажил-агылны билдигит уаурутулганын болгаш соци-алист тымыштыр чорукту түнүсленде алганы акша-херен-генин хостуг чазыргалар магадылаалыг, немселе орудалаан, оон иштинде чоңуун кирия турар төлөлдөң бюджетте дашыгар хөгжүдө фондун тургузар аргалыг болур ужурут.

Советтер боттарынын ажилын организастарын чазарты-чутула: чүдө сессияларга шиттирлээр айтыр-ларын калбартыр; Советке, доктаамал комиссияларга болгаш союудала орудаларына ажилдаары-биле депутаттарын ала-бай-дузала болгаш бодуруде хүдээлдериинден өй-өйлөп со-таарын көөр, тус черини байдалдарын өөренип көрүп тургаш, Совет бүрүз хообулга дүшүтүр бодуун ажилынын хевир-лерин болгаш методтарын шылап алыр долу аргалыг дээрин барымдаалар. Күсөомнарны тургузуу, күсөомну камгала-тур, эргелдер, албемнар уаурутулганын тоюулаа база бадалы турар уде элзиз каш кандалдура депсидер, ча-жыт бадалашкыны-биле солгур, конкурстар эртирер чорук-тар дүрүн болу бээр ужурут. Бүтү кадыкын Советтерини ажилы ажил-чарлыг, союукуларга доктаамал кестүр турар болурун чедип алыр херек.

Калз болгаш суур Советтеринде айткан, эрге-чагырганын чер-чере органиарынын Советтерини доктаамал ажилдаар принциптин солгур болгаш шүтү Советтериниң даргаларын чажыт бадалашкыны-биле солгурин конференция санаалап тур. Советтериниң даргаларынн албан-дузалааныче

тус-тус партия комитеттериниң бирги секретарыларын сүм-елдери төлөлдөргө органиарын ролюн бедидеринге илгит бол-дур ийик.

Бүтү кадыкын чер-чере Советтериниң күрүсчү комитеттер-инн кежигүнери, а ол шыкшан оларынн кижилериниң бол-гаш эргелсидерины уаурутулганы, судьялар, күрүс эрби-тралар болгаш прокурорлар чогуур Советни депутаттарынын составыга кирбес болур. Ийиктиг принципти ССР Эвенолунн, эвенолдең болгаш автономит республикаларынн чазак кежигүннерин, ведомстволарынн уаурутулганын жамар-ыштыларын чутула.

Союудалыг албан-дузалааларын, а ол шыкшан Советтерин тоюулаар болгаш бадалаар албан-дузалаа-рынн ийи хуусаалаң эртин улаштыр элээрин кызыгалардын демократтыг чутула чүд болур.

Советтериниң ат-алдарын болгаш салдарын көдүр чорук амгы союудала системаның үндөзгөсүн-биле чазартып негеп турар. СЭКП-ниң XXVII съездининиң сонда — бо херекке мөөкөктөгүнн дуржулганын малапты-биле үнелс көрүшпаша, кандалдуларынн кызыгалар чок депсидерин, оларын калбазы-биле болгаш хостуу-биле чутааажылы, союудала бөлөстөнеринге кандалдулар саямн мандаттарда барында хейнү кириерин, союудалулар демократтыг эртирлерин шынгын сагынын, депутаттарынн доктаамал өттөттарын болгаш оларын дедир кыйгытыр аргаларын хандырышаан, буржуагаарын чутула деп, конференция санап тур. Депутат-тарга кандалдуларын маргалаалыг шилиерин демократ-тыг чымыз апар окуртарынн союудала мурунун ху-раалдарына калбак бүрүн эргелерин бээр. Бир эвес прин-ципидиг, күрүс хемчээли-биле — көөр дөлгөм билдирелит, социалист чазартылганын тургузула билгит турар, бодууну союукулдарын төлөдтүн-биле төлөздөп болгаш бердигин эргелерин иделсидиг-биле боттандырып шыдаар кижилерин солгул алыр болза, мичан Советтер буугар-ла ажилдаар ор-ганиар болу бээр.

Улус депутаттарынын бүтү Советтериниң бүрүн эргелери-нин хуусаазын бир ай—5 чыл кылдыр доктаадыр деп са-наалыг конференция кирип тур.

СЭКП ТК-нын Тезистеринн талазы-биле санаа-ондалар солчушкунуун түнүслерин өөренип көрүшпаша база кон-ференцияга болган чутааажып көрүшкунуун барымдаалааша, күрүс эрге-чагырганынн дээр органиарын чазарты-чутула деп делегаттар санаа болгаш составыга девиасуур болгаш национал-девиасуур союудала окуртарынн депутат-тарын кирип турары-биле чегелештир политиктиг система-нык кол эвенолар — партияны, профэвеноларын, комсомол-ду, массалыг хей-ниити өске-даа, а ол шыкшан кооперат-ив, чогадыктын, эртем организацияларын төлөздөп турар олар-нын төп органиарынн съездилерин болгаш пленумдарына демократтыг арга-биле союудала депутаттарын кирип турары ССР-ниң улус депутаттарынын съездинн туртка эрге-чагырганынн дээр органи болу деп санаалап турар. ССР-ниң улус депутаттарынын съездинн бодууну хураалына чыл санаа-да чыл чылган, чүрттүн амыралында конституция, политика болгаш социал-экономика талазы-биле эң чүдүгү айтырларын шиттирлел болур ийик. ССР-ниң Дээрл Со-ветини сан талазы-биле ийик-ла улау эвес — доктаамал ажил-даа турар, хообул-дүрүм тургузар, шиттир үндөр болгаш контролаалар ийи палаталыг орган кылдыр селд тургузар. Дээр Советтин Дарганын чажыт бадалашкыны-биле сол-гур турар. Палаталарынн хүдээлдериинн тола эвес чорун кай-лаалыр, доктаамал комиссияларын болгаш депутаттарынн ажилын чаз эу-биле организастар.

Өске бүтү чазаларын Советтерин тургузарынага база олар-нын ажил-чорудулганын организастарынага чаз аргаларын ажилдаар, оларын хообулдуулаага чаз аргаларын херек.

3. Уаурутулганы ажилгыт эвес төгөңдүсөзгөсүн уштуу-ларын болгаш тус-тус чедир хандыларын турар кылдыр хүдээ-лдери болгаш бүрүн эргелерин эде хуусаалы политиктиг системаның реформазынын кол улаанышкыныарынн бирээ-ни деп, конференция санап тур.

Маназ ведомствонун, тус черини эрге-ажыны хараарын болдурус болгаш төптүн хүдээлдэг хандыртар, ычымаска социализминн артык күштүг ажилгыттынмас, кончук улау хей национал күрүсчө ниити эвенол соругала-рын сагымын бодууны.

Ажил-агыл реформазынын болгаш политиктиг система ре-формазынын үндөзгөсүн эрге-чагырганынн күрүсчү болгаш шит-тирлери дээр органи, иштин болгаш даштыкы политиканы боттандыры дээр, экономиктиг болгаш социал-культура хөгжүдөлгөсүнн планарын болгаш перспективтиг программа-ларын боттандыры дээр ССР-ниң Дээрл Советинге өт-чөттүг ССР-ниң Министтер Чөвүдөлгөнн ролю болгаш харысаалазын улаадыр дээрин конференция демгел-деп тур.

Ниитилелде демократчыдар бүтү күрүс аппаратынын ажилынын методтарын сайыраңгайлаар болгаш структу-разын бодуучулар талазы-биле ажилды ургүлү чорударын көрүп турар. Артык эвенолар чок кылдынар болгаш ажил-дакчыларын саны эң-не бичи хемчээле чедир кызыртынар ужурут. Биске экономиктиг болгаш социал депсидегинн бур-гунгаар шимчедип шыдаар, оон демократтыг контролаалар, амгы үнени информация технологияны ажилдап билдир чаз хевир-ния аппараты херек. Ол талазы-биле чоруттуган ажилдаар-нын эки-экилерин демгелешпаша, конференция ону дүг-дөдирин, эргелс башкарыла системанын чыгыс-даа эве-нозукту эде тургустунушкундан чыдып калбазын айткан. Чүртка чыгыс-даа, эрге-чагырганынн союудалыг органиары-га чазыргач хей-ниити-күрүс контролуу тургузары таарым-чалыг.

Политиктиг системаның реформазын боттандырады бирги черини кичизгөсүн ССР-де турар бүтү националы бол-гаш бие улауларынын деп эргелс ажи-дууналикы эви-лел улам ийай бижылалар дээр совет социалист феде-рациянын хөгжүдөлгөсүнн айтырларынче улауны.

4. Эрге-хообулдуг социалист күрүсүнн тургузарынн при-нципалыг чутула херек деп, конференция санап тур. Ийиктү политиктиг эрге-чагырганы организастарынын соци-ализмге долуу-биле дүшкөк хевир-дир.

Ол соругалы шиттирлээр совет кижини эргелс бол-

Социалист чазартылганын херэне дузалаар соругалыг чамдык чаз хей-ниити ассоциацияларын болгаш катты-жышкыныарын сөөлүг уде тытпн кээп турары эки деп көөр ужурут. Оон-биле чегелештир ниитилелдең социалис-тиг туруш байдалын үрээрине, национал болгаш хей-сөөк илгарын өскүдерине, дайы, күчү-күш болгаш аморальдыг чорукту суртадаларыне уланган чүд-дерия конференция бургуу шаап тур.

Социалист чазартылганын херэне дузалаар соругалыг чамдык чаз хей-ниити ассоциацияларын болгаш катты-жышкыныарын сөөлүг уде тытпн кээп турары эки деп көөр ужурут. Оон-биле чегелештир ниитилелдең социалис-тиг туруш байдалын үрээрине, национал болгаш хей-сөөк илгарын өскүдерине, дайы, күчү-күш болгаш аморальдыг чорукту суртадаларыне уланган чүд-дерия конференция бургуу шаап тур.

Социалист чазартылганын херэне дузалаар соругалыг чамдык чаз хей-ниити ассоциацияларын болгаш катты-жышкыныарын сөөлүг уде тытпн кээп турары эки деп көөр ужурут. Оон-биле чегелештир ниитилелдең социалис-тиг туруш байдалын үрээрине, национал болгаш хей-сөөк илгарын өскүдерине, дайы, күчү-күш болгаш аморальдыг чорукту суртадаларыне уланган чүд-дерия конференция бургуу шаап тур.

Социалист чазартылганын херэне дузалаар соругалыг чамдык чаз хей-ниити ассоциацияларын болгаш катты-жышкыныарын сөөлүг уде тытпн кээп турары эки деп көөр ужурут. Оон-биле чегелештир ниитилелдең социалис-тиг туруш байдалын үрээрине, национал болгаш хей-сөөк илгарын өскүдерине, дайы, күчү-күш болгаш аморальдыг чорукту суртадаларыне уланган чүд-дерия конференция бургуу шаап тур.

Хамаятынын политиктиг эргелерин болгаш хостуг то-руун калбартырыга хообулдуулаага Конституцияда би-жылаларынн чүрттүн тургузарын чутула ужу-дузалыг. Кижини эргелс башкарылага киржир, камгала-даа айтыртыла ха-марыштыр санаалы илереди, чүдүр-чүдүзгөсүнн хостуг болур эргелер оларынн аргалында олаа черин ээлеп турар. Хамаятынын хууда телептиг чорун, оон оран-башкыны дээр болбозыны, чага-башкынын, телефон-биле чутааажып чажымын болгаш оон-даа өске чүдүдери хообул иделсидиг камгалаар ужурут. Совет кижилерин эргелер болгаш хообул оларын хамаяты хүдээлдери-биле, бүтү кижилерин хообулдуу хуулап көөрү-биле улауш харылаалыг. Социалист демократия кара турарында чорук-биле-даа, харысаала чок чорук-биле-даа чүдүдөшөс.

7. Политиктиг системаның реформазынын чедикшик кол чуртуузаа партияны ажилында жамарыштыр деп конфе-ренция санап, оон-биле хообулдуу тургустуну кээп турар айтырларын шиттирлээрине эң иделсидиг, чога-алдык эу-биле кижирин бүтү партия организациаларына, бүтү коммунисттерге хүдээлдиг тур. Реформазы эргелсидиг болгаш оон амыралыга калкелгит боттандырымын бол-баша, партия ажилын алгынн, бүтү ажилын чоңуунн политиктиг апагарды болур бодууну хүдээлдиги херек кырында боттандыры турар.

Бистик чурттал эртин турар төөгүлүг үевишти кол онзагай чүдүл болза, СЭКП-ниң ажил-чорудулганынн чүдөс ужу-рутка эвес, а харын методтар партиянын ниитилелде уау-руту ролюнчү дутайында ленинги өрөдиге долу хемчээ-ли-биле дүтүрүн чедип алырчыла болур. Күрүс болгаш ажил-агыл органиарын партия комитеттеринн холгаарал солгү бээр чоруктан бирги эвенол ойталаарын, оларын адерсидиге дорт айткышын берекет уткалы партияны шиттирлээр хүдээл алырын болдурушкан, СЭКП бодууну по-литиктиг улаанышкынын ниитилел амыралынын ийиз-бу-ру алыралында ажилдап турар коммунисттер дашыштыр боттандыра деп, принципти шынгын сагымын ол негеп турар.

Партия органиарынын ажилынын комамалап чазыр методтарында шүтү уштууларын, ССР Конституциямын болгаш өске-даа хообулдарынн негелдери, демократтыг принциптерин шынгын сагымын конференция хүнүгү чутула соругаа кылдыр тургузуп турар. Партия органиарынын ажил-агыл ажил-чорудулганынн депсидин, партияны ажил-дакчыларынн шыкшан билгени чогуу-ла партияны политиказы чаз эу-биле чорудуп билдир аргалында, массаларга плей-политиктиг болгаш органиакан ажилынын методдарын бадала турар.

8. Ниитилелде эде тургустунушкуну болгаш чазартылганын СЭКП-ниң апагарды ролю партияны иштин амыралында хань демократчылаа чок бодууныс. Айтырларын чутааажып чоруту турар уде маргышкынын хостуг болурун болгаш хейнүчү санаа-биле шиттир-лери хүдээр алган союула халкынынын биле демиг бодурун кирип турар демократтыг принциптеринн ийиктиг жамарыштыр ленинги билгизинин долу хемчээли-биле катал тургузары — бирги черини соругаа. СЭКП-ниң бүтү эвенолар партияны эң хуууну политиканы болгаш прак-тиктин ажил-чорудулганынн чүдү чутула айтырларынн хостуг чутааажып көөрүнү, шүгүмчүдөсидиг болгаш бот-ту-гүмчүдөсидиг, коллективизминн болгаш меделсидиг сагыла-чу-рунуну, хууда харысаалынын байдаларында ажилдаарын хандырып-биле партиянын иштин демократизмнн хань-ла хемчегер ажилдап кылдыган болгаш боттанды турар ужурут.

Партия эге органиацияларынн амыралык демократ-чылар ужу-дузалыг деп, конференция санап тур. Усту-ку органиарында үрмек айткышын манарында оларын чал-латкан, чүдү-да мурунда оларын бот-тускайлаң чорун бедидер, союудалыг партия органиарынн, партия эге ор-ганизацияларынн секретарыларынн ат-алдарын бижыг-лаар, оларын ажилында илгит бээр байдалдарын тургузар, чамдык партияжылдарынн ийиктиг чок чорун ажил эртер. Коммунисттер партия комитеттеринн ажил-чорудулганын хара турарынын хире-черең партия ажилын үндөзгөсүн-биле эде тургузарынын, партиянын иштин демократизмнн хөгжүдөлгөсүнн, чоңуун социалист бот-башкарылганынн тур-густуарынын негелдериин дүшүңдү турар деп, конфер-

СЭКП ТК-нын Политбюроунуң ажил-чорудулганынн ТК кежигүннеринн киржигилер калбартыр. Политбюрунч оныгарын болгаш дилчидарын Тен Комитеттин Президи-унаары ал турарын, ТК-ның кежигүннеринде ийикти болгаш даштыкы политиканын ийиз-буру улаанышкыныарынн та-лазы-биле комиссияларын тургузуп турарын конференция санаалап тур.

Партия амыралын демократчыдар партиянын бүт-ле органиацияларынн, оларын уаурутуу органиарынн ажил-дыкка эң-не ажил чорукту негеп турар. Партия комитетте-ринн пленумдарынн, стенограммаларын, а ол шыкшан пар-тия база ниитилел амыралынын улау айтырларынн та-лазы-биле белсеткен турар доктааларынн төлөлдөсидери парлаар дутайында санаалыг конференция дөткит тур.

Партиянын иштин харылааларын чазартырыга онзагай ролю партиянын союудалыг органиарына олаажыр. Пар-тия райкомдарынн, хооромдарынн, окуркомдарынн, обкомдарынн, крайкомдарынн, эвилдешкен республика-ларынн, компартияларынн ТК-ларынн бююлары — пар-тиянын, а партиямар болгаш партия бююлары — пар-тияны эге база нег органиацияларынн мурунга доктаамал өтөт бээрин эргежок чутулачыне конференция кичизгөсүн улаандырып тур. Ийизаарга албан-хүдээлгенин күрүсчүл айткышын ийикке эң бодуун ат-алдарын басырталар кжи-лерин союудалыг партия органиарында хуусаа бистик коммунисттер кыйгытыр, а эргежок чутула апагарда союу-далыг органиарынн бүтү составын эде солгур эргелсид.

Демократия үндөдө партиянын кадр политиканы шынгын чазартылганы негеп турар. Кадрларын шилиерин болгаш таарыштыр тургузарына ужу эртерип, номекатура ба-рымдаалаар чорук эргилер турар.

3-кү арын 1988 ч. июль 7

Ажык-чарлыг чорук дугайында

Эрге-хоойлу реформазының дугайында

ылуу АССР-нин Ном үндүрөр чед, полиграфия болгаш
юм сазынын теректеринин талазы-биле куруне ко-
метиндин тилгرافизм, Кызыл, Шетинкин биле Кра-
енко кудумчузу, бажын № 1.

Чагыл № 152 TC-00505